

Ляльковий бум на Русанівці

**Ця людина спроможна
зробити життя
і цікавішим,
і змістовнішим,
а тому навколо неї
завжди гуртувалися
і гуртуються інші.
Режисер
лялькового театру
Наталя Миколаївна
Бучма
займається творчим
вихованням дітей
та молоді.**

У сучасному театральному процесі багато важить експериментальний напрямок. Робота в такому театрі-лабораторії спрямована на активне вивільнення психологічних властивостей і можливостей актора. Але ж такий тренінг потрібний не тільки для розвитку акторських здібностей. Завдання може бути і дещо інше: шляхом різного роду вправ для розвитку фантазії і пам'яті, образного мислення, координації процесу мислення та руху, - виховувати впевнену у собі особистість. Педагогіка Наталі Миколаївни скерована саме на досягнення такого ефекту. А поле її діяльності досить широке: в естрадно-цирковому училищі веде курс під назвою "Актор живого плану в роботі з лялькою", разом із Оксаною Веткасовою організувала театр "Камертон", де працюють її вихованці-студенти. "Камертон" діє на базі школи №182 на Русанівці, і з його виставами знайомі більшість навчальних закладів столиці. Наталя Бучма розробила систему експериментальної роботи за програмою школи дитячого виховання "Росток", мета якої - естетичний розвиток дітей засобами театру. І це не самодіяльність, — наголошує вона. Адже самодіяльність - брак професійності, а це для неї неприпустимо. При театрі "Камертон" створено дитячу студію, і діти, які займаються тут, показують значно кращі результати у предметах загальноосвітніх, ніж ті, які цих занять не відвідують. Діти самі не помічають, як вони наполегливо працюють. Їхній предмет називається "Театральна гра", і вони справді почува-

ють себе учасниками захоплюючої гри. Одна із вправ: уявити, як проростає зерно, як паросток пробиває землю, як росте і зріє колосок. Діти повинні фізично зобразити цю картину. Або вправа на ритміку: руки рухаються в одному ритмові, ноги - в іншому, а очі читають з аркуша нотну інструкцію. Так дітлахи оволодівають мистецтвом актора. Їхні успіхи вже здобули визнання: вистава "Лелеченя й опудало" Г.Крчулової і П.Лапейської, зіграна учнями 182-ї київської школи, посіла перше місце на конкурсі "Таланти твої, Україно!" Цікаво, що педагоги грають разом із школярами. Наприклад, у "Маленьких трагедіях" О.Пушкіна Дон Жуана грав молодий учитель математики Олександр Шамовіч, Донну Анну - теж молоденька вчителька Юлія Дишлюк, а решту персонажів - учні-старшокласники. Роль Лепорелло зіграв надзвичайно талановитий одинадцятикласник Юрій Кулик. Та на акторський факультет після школи вступати не став, подався вивчати менеджмент. Наталя Миколаївна до такої позиції ставиться з розумінням, хоча для неї всепоглинаючим захопленням стала творчість. За плечима - праця головним режисером у Херсонському, Чернігівському, Криворізькому театрах ляльок, успішні спектаклі у театрах Одеси і Києва, відзначені державними преміями. Окремо хотілося б сказати про виставу "Торбина з піснями" за п'єсою В.Данилевича, поставлену Наталею Бучмою у Київському міському театрі ляльок. Вистава ця 1996 року була відзначена престижною теат-

ральною нагородою "Київська пектораль". "Торбина з піснями" показує дітям у ляльковій виставі народний календар - як в українському селі працюють і що святкують, які обряди виконують залежно від пори року. Літо, осінь, зима і весна... Кожен рік. Тим часом вирости й побралися хлопець і дівчина, а меншенькі хлопчик та дівчинка беруться за руки і йдуть колядувати. Не переривається мудра циклічність природи. Наталя Бучма переконана, що саме театр здатен зробити людину зібраною і розкутою, а ще довести, що гра - найсерйозніша справа у світі... Режисером Наталя Миколаївна почувала себе з дитинства. У шостому класі вже робила вистави із першокласниками. У ляльковому гуртку Будинку піонерів під керівництвом Ліванових їй довіряли малюків, з якими розігрувала лялькові вистави, що посідали перші місця на олімпіадах і конкурсах. Ця діяльність важила для Наталки значно більше, ніж творчі дисципліни. Але до вистав у Києві довелося багато світу побачити. Мама Наталки графського роду, їй було три дні від народження, коли стався жовтневий переворот. А тато був робітничо-селянського походження, чесним партійцем-військовим, що мандрував найвіддаленішими куточками СРСР, і сім'я перебиралася то на Курили, то на Сахалін. Мама-піаністка скрізь допомагала донечці влаштовувати шкільні новорічні чи ще якісь вистави.

У Києві вистави Наталі Бучми помітив Рудін, який керував на той час Київським республіканським театром ляльок. Про її вистави на переглядах він здебільшого вигукував: "Надзвичайно талановито і кричуще неграмотно!" Михайло Михайлович запросив дівчину без вищої освіти на роботу актриси-лялькаря, але з театру довелося піти, бо вийшла в 19 років заміж і народила сина. Потім пішла працювати у Подільський будинок піонерів керівником дитячого лялькового театру, і тоді виникла своя система дитячого виховання. Михайло Рудін наполягав на тому, що Наталі потрібна спеціальна освіта. Він же став її педагогом на курсі режисерів драми у Київському інституті театрального мистецтва ім. І.Карпенка-Карого. Переддипломну і дипломну вистави

здійснила в Одеському театрі ляльок. Із дипломною роботою сталася дивовижна пригода. Наталя збиралася поставити одну з п'єс Юхима Чеповецького, аж тут театрові ставлять умову: гроші виділяються на одну виставу, до чергової червоної дати, і ставити треба п'єсу Володимира Орлова "Ніколи не згасне". Рудін наказав ні в якому разі не давати на це згоди, Наталя так і збиралася повестися. Але думку свою змінила через... звичайнісінький грип. Під час високої температури, як галюцинація, виникло несподіване вирішення саме кон'юнктурної п'єси.

Наталя відкрила у цій виставі новий прийом - пластичне вирішення мізансцени у ляльковому театрі. Березовий ліс, наприклад, зображався таким чином: актори у коричневому вбранні випускали білі стрічки і починали гойдатися. А під час бою Червоної армії й Білої гвардії плащі вояків, червоні й білі, змішувалися у сутичці, щоб у фіналі стати тільки червоними. Діти на такі метаморфози реагували дуже бурхливо.

І ось на захисті диплому випускниці повідомили: вистава здобула першу Всесоюзну премію імені піонерської організації. Відкрилося багато перспектив, але Наталя Бучма вибрала щойно створений і зовсім тоді непрестижний Херсонський театр ляльок і поїхала туди головним режисером, де прагнула створити пластичний ляльковий театр. І досягла неабияких успіхів: дві її вистави - "Стійкий олов'яний солдатик" В.Данилевича і "Дзвінкий голос молота" Б.Юнгера отримали Всеукраїнську премію за оригінальну режисуру. Була відзначена премією також акторська робота вихованки Бучми Шури Тарновської за роль хлопчика у "Стійкому олов'яному солдатику". Наталя Бучма була біля витоків Херсонського, Чернігівського, Криворізького лялькових театрів, рік пропрацювала у Республіканському театрі ляльок, а у Київському міському театрі ляльок - цілих тринадцять років. 1996 року вона відзначила ювілей - 35 років роботи у театрі, з цієї нагоди Київський міський театр ляльок провів творчий вечір. Відсвяткувавши, Наталя Бучма знову поринула у творчий пошук, щодня спілкуючись зі своїми вихованцями.

■ Сцена з вистави "Торбина з піснями" за п'єсою В.Данилевича. Київський міський театр ляльок. 1996.

■ Наталя Бучма. Фото 1978 року.

Богдана Бойко